

שב.

מדינת ישראל
הכנסת הראשונה

פרטי כל מט. 6/1

מישיבת ועדת החינוך שהתקיימה ביום ג'
ט' שבט תש"א (15.1.51) בשעה 11.15.

חברי הועדה:

נוכחים:

- ש. פרסיץ - היו"ר
- פ. אילנית
- י. גורי
- א. הכרמלי
- ר. כגן
- ד. נצר
- א. רוזיאל-גאור

סוזמנים:

- ד. רמז - שר החינוך והתרבות
- דד. בן-יהודה - מנהל משרד החינוך
- דד. אבידור - מטעם משרד החינוך.

חסרים:

- א. אלמליח
- ע. אסף
- ג. צ. דינבורג
- א. ז' בוטינסקי
- י. סמילנסקי
- ד. צ. פנקס
- א. ציזלינג

סדר-היום: 1. ביוט. תפוצה והגננות לעתודות.

היו"ר ש. פרטיץ:

פותחת את הישיבה.

על סדר-יוסם של הועדה עומדות שתי בעיות: א. שאילתות ותשובות, אולם אני מסועת סדר בן-יהודה אורה. היום אצלנו ויש לצטער על כך שאיננו יכולים להכריח אותו להסאר אתנו. ב. שאלת גיוס מורים וגננות לעתודות, סעיף זה כולל שני טעיפים נוספים. גיוס גננות העובדות בבתי-ספר רגילים וגיוס גננות העובדות במעבדות ובטיכונים עולים. לצערי הרב היה לי סא-ומתן מוקדם עם מסרד החינוך ועם סר החינוך בקסד לגיוס עובדות חינוך מסודות ארגון הסתדרות נשים ציוניות כלליות, והודיעו לי במפורט ששאלה זו נפתרה ולא יהיו גיוסים נוספים במעבדות, ואת המורים יגישו לעתודות בחודשי החופט. (ד"ר בן-יהודה: זו היתה דריסתנו). אני דרסתי להחזיר את שלט הגנות שלנו, כי דבר זה עלול להרוס מוסדות שיש שם רק כח הוראה אחד, ואם הוצאתו של כח זה נסגר המוסד לגמרי. מתשובתו של סר החינוך על השלגרמה שלי הרגשתי שבכוונתו היה לומר שזו גזירת הסדינה והוא מקבל עליו את הדין. אנו מדברים עלה על בעית החינוך ועלילנו לסמוע אינפורמציה על מצב הענינים האלה. עלינו לקבל איזה שהי החלטות שיעשו צעדים נמצעים מטעם הממשלה ולא יוציאו את עובדי החינוך האחרונים מטיכונים העולים.

ישנו שיכון עולים המכונה: "בסער" זהו מחנה-מעבר אשר לסם באים עולים יסר מהמחנה ונסארים שם עד יציאתם להתיסבות. תנאי העבודה של המורים והגננות במקום זה הם איוסיים, שולחים גננת או מורה העובדת תמיד באוכלוסייה מלתנית ואם מוציאים מסקום זה את העובדת היחידה, פירוש הדבר - הרט המוסד. כאשר זוכים האנשים לעבוד מטעברה לשיכון, ההבדל בין שני אלה הוא כה פעוט, במעברה הם ברים באהל ובטיכון - בצריפים, והעבודה אינה מצויה אצל תושבי המקום, בית-הספר הוא המקום היחיד שהילדים יכולים לקבל שם אוכל, ואם מוציאים לעתדרות את הגננת, גוזלים מהאט העובדת את מקום עבודתה מטום שהיא אינה יכולה לצאת לעבודה ולהסאיר את ילדה בבית. יש לדחות את גיוס המורים והגננות לימי הקיץ. ובמוסדות הפתוחים כל ימות השנה יש לראות את חדסי הקיץ של עבודתם שם כאילו התגייסו לעתודות.

ד"ר בן-יהודה:
מנהל מסרד החינוך

הזמנו את ד"ר אבידור הנקי בשאלות הגיוס, והוא יוכל לפסוד לכם פרטים נוספים בכל

הקסוד בשאלה זו.

ד"ר אבידור:
מטעם מסרד החינוך

אני מבין, כי זוהי שאלה כאובה מאד. אני מבחין בשאלת הגיוס שתי סוגיות: א. גיוס לצבא סדיר. ב. גיוס לשירות מילואים. אשר לגיוס לצבא סדיר - אפשר לכס בתחילה מה היה מצב בעבר, מה המצב בהווה ומה התכניות לעתיד. בקיץ טעבר עטדה שאלת גיוס של מאות מורים וגננות. וביזמת מסרד החינוך נתכנסה ישיבה במסרד הבטחון סבה השתתפו סר הבטחון, הרטס כל וסגנו, ראש אגף כח האדם במסרד הבטחון ונציגי מסרד החינוך והתרבות. על הפרק עמדו בעיות אחדות א. גיוסם של מורים-גברים שסנו 200-250 מורים בגיל גיוס, כלומר שהיו בגיל 29, וגיוסם נדחה מדי פעם בפעם ועתה עמד הצבא לגייסם. ב. הצבא עמד לגייס את המורות, הגננות והעוזרות הפגוגיות שמספרם הגיע ל-700. ג. גיוסם של התלמידים והתלמידות מטיימי הסמינרים. ד. שאלת גיוסם של התלמידים והתלמידות בוגרי בתי-הספר הטיכונים. הרוצים להמשיך בלימודיהם בבתי-הסדר למורות וגננות.

אשר לגיוסם של המורים, עמדנו על כך שחסרים לנו מורים רבים, ועל כן אין לגייסם. אולם הצבא דרש את כלם והגענו לכלל פשרה, שמורה המתגייס הולך מהוראה להוראה, משום שראשי הצבא טענו שגם להם יש הרבה עולים חדשים ויש ללמדם עברית.

ד"ר אבידור-מטעם מסר החינוך:
הצבא דרש מאתנו 60 מורים מתוך אותם ה-200 שצריכים היו להתגייס
ואנו החלטנו לתרום להם 60 מורים בני 28-29 שיצאו להוראה.

אשר לשאלת גיוסם של המורות והגננות -
הגענו לפשרה, כי יגייסו את הרווקות בנות 26, אינני חושב שמספרן עלה
על 17 בנות.

אשר לגיוסם של מסיימי הסמינרים -
כאן עמד הצבא בכל תוקף שהם יגייסו את כל התלמידים בוגרי הסמינר,
הצבא מאפשר לתלמידיהם לסיים את לימודיהם ורוצה לגייסם. כאן אנו לא
נלחמנו כל כך משום שלא היו לנו כמעט בוגרים, כי כל הבוגרים נמצאים
כבר בהוראה, אנו הוצאנו את כל הסמינרנטים להוראה, וכל התלמידים
היו בחזקת מורים ומורות, ועל יסוד הוראה זו גויסו רק מעטים מאוד.
אשר לגיוסם של בוגרי בתי-הספר התיכוניים שנרשמו בסמינרים, נרשמו
למעלה מ-200 תלמידים, ובעיקר בנות, תבינו כי לסמינרים יש שני מקורות
לקבלת תלמידים: א. מן התכניות שלהם. ב. מבוגרי בתי-הספר התיכוניים.
בקשנו שישחררו את אותם ה-200 התלמידים על לאחרי צמר לימודיהם
הצבא התנגד לכך בכל תוקף, אולם בישיבה הבטיח לנו שר הבטחון לתת את
דעתו על כך ולהרשות להם לסיים את לימודיהם. אחר זמן קצר, כעבור
שבועיים או שלשה שבועות קבלנו ידיעה בצגב המאפשרת לאותם ה-200
שנרשמו כבר בטרם נתפרסם צו הגיוס, לסיים את לימודיהם; ופתרו מחובת גיוס
בת ילידי שנתון 1932 ואת אלה שנולדו במחצית השנייה של שנת 1931
עוד אנו מחכים לתשובת שר הבטחון, גויסו כ-40 בנות ילידות 1932.
אמנם, ניתנה הוראה להשהות את גיוסן של בנות אלה, אך טרם נתקבלה
ההוראה, גויסו הבנות והן נמצאות בצבא. הובטח לנו, כי בסוף שנת תשי"א
יעיינו מחדש בדבר ואולי ישחררו את הבנות האלה כלומר, שהן תשרתנה
רק שנה אחת בצבא.

בסוף שנת הלימודים האחרונה נוספו
למערכת ההוראה מורים רבים שהם בגיל הגיוס, שבאו בעליה החדשה והיו
פתורים מגיוס כל עוד נחשבו כעולים חדשים ועתה הם חייבים בגיוס.
כן היו מורים רבים פתורים מגיוס מטעמים שונים משום שהם לא היו מורים,
ועתה מאחר שהם מורים חלה עליהם חובת הגיוס. אין לנו כיום מספרים
מדויקים על המורים חייבי הגיוס, המועצה העליונה לכח האדם ממציא לנו
מספרים אלה. לפי הערכתי ישנם כיום כ-300-400 מורים שהם בגיל הגיוס.
לדעתי, מספר הגננות ועוזרות לגננות מגיע קרוב לאלפיים חייבות גיוס.
מדוע רבו כחות ההוראה החייבים בגיוס במדה כזאת? בראשית השנה הוצאנו
מן הסמינרים את הכתה העליונה להוראה. תלמידי הכתה העליונה קבלו
דחיה בחזקת תלמידים ותלמידות ולמעשה הם מורים ומורות. כן היה מספר
מורים ומורות וגננות שהיו בשעת הגיוס צעירים ועתה הם חייבים גיוס.
ייתכן ויש ביניהן מספר מסוים של בנות דתיות, שתהיינה פתורות מטעמים
דתיים.

עתה עומדת הדרישה לגייס את המורים
והגננות - התלמידים שהם כבר כיום מחרשם, וכן גיוסם של מסיימי בתי-
הספר התיכוניים. השנה עומדים לסיים כ-1200 תלמידים יש להניח שכ-1000
תלמידים הם בגיל גיוס וכ-300 מהם ירצו להמשיך ללמוד בסמינר, כמספר
התלמידים שרצו להמשיך ללמוד בסמינר בשנה שעברה. ייתכן שהשנה יגדל
מספרם משום שעל-ידי הלימודים בסמינר נדחה גיוסם. כיום עומדות לסיים
כ-100 תלמידות את כתה ב' של הסמינר, יש לחשוב שכ-100 חייבות גיוס,
כלומר שצו הגיוס יחול עליהם בחודש יולי. יש לבוא בדברים עם הגורמים
המעוניינים בעוד מועד. אשר לגיוס המורים - לדעתי, יש לעמוד על כך, כי
יגייסו את המורים להוראה בלבד. אשר לגיוסם של המורות והגננות, הייתי
מציע לגייס רק את אלה שהגיעו לטף הגיוס, כלומר שהן בגיל 26 ורווקות.
יש לדאוג לכך, כי אלה שנכנסו עתה להוראה יהיה דינם לגבי הגיוס כדין
המורים והם יקבלו דחיה.

דר. אבידור:
סטעט מסרד החינוך

יש לדאוג לכך שבוגרי בתי-הספר התיכוניים יוכלו להמשיך ללמוד במסיני, אולם יש להוסיף ולומר, כי רק אלה שנרשמו עד תקופה מסוימת, אלה יוכלו להמשיך ללמוד. כן יש להרשות לבוגרי המסיני להורות שנה או שנתיים, ורק אחר-כך לגייסם.

אשר לטרות המילואים - בהתאם לחוקים שהכנסת חוקקה, כל קצין בדרגת סגן-משנה, יכול לגייס אנשים לעתודות, כלומר אין דעות אחת מגייסת, אלא שהרשויות המגייסות הן רבות, ובטעת גיוס אין לכי לפנות. במטה הכללי נתנו לנו עצה, כי בכל מקרה אינדיבידואלי של גיוס לעתודות, יפנה מנהל בית-הספר למפקד המחוז של צבא ההגנה לישראל ויברר אם אפשר לדחות את גיוסו של אותו מורה. התברר, כי ישנם 4 פיקודים: דרום, מרכז, שמיני וצפון, ביור טובע זה מכביז. בחודשי אפריל-מאי סמו לב לכל הנקודות שלנו, ודחו את גיוסם של מורים רבים לימי המיץ; היה רושם שהטאלה נפתרה פחות או יותר. משהתחילה שנת הלימודים תש"א והתחיל להתברר הדבר, כי אמנם ישנם 4 פיקודים, אבל כל מפקד סולח את צו תנועה ליציאה לעתודות. למשל, בבית-ספר אחד בתל-אביב ישנם 10 מורים חישניים בטרות מילואים. פתאום קבלו 5 מורים צו יציאה לנהוג. כי כל אחד מן המורים היה שייך לפיקוד אחד ולחטיבה אחרת. בסתו. כאשר ראינו שמספר הצווים הוא רב, נפגסנו עם האלוף מזוג, והוסבר לנו. כי מספר הצווים גדל בזמן האחרון עקב תמרון הסתו. וכאשר יגטר התמרון ישלחו המורים חזרה לבית-הספר.

עתה עם העברת מספר מעברות לצבא התחילו הם לגייס מורים, וכל מפקד קבל את רשימת המורים והגננתיו על גיוסם למעברות. דבר זה גרם לתקלות מרובות, מטום שהמורים היו לפעמים מזרמים טובות. הייתי למשל בישוב אחד בהרי יהודה וסמו "אליאב" ישנו זה שייך ל"הפועל המזרחי" ששלחו לשט מורה לבית-החינוך ב"נחלת-יהודה" היא בכתה לפני, כי אין היא עובדת בהוראה, היא עושה עבודה מועילה, רוחצת את ראשי התינוקות, אבל אין זו חלוקה צודקת, מטום שגט חילת אחרת יכולה לעשות עבודה זאת ואת המורים יש ל"הפועל המזרחי" היו מורים שגויסו למעברות מטום ששרתו בצבא לא בסירות תרבות, אלא היו בשירותים שונים, בחטיבות קרביות, וכצורה זו גיוסו למעברות ולא להוראה. פניתי אל הצבא והוסבר לנו, כי יש למלא את מספר המורים המורות והגננות. פניתי לכמה פיקודים והונח לנו מן הגיוס עד לפי שבוע ימים. עתה קבלו מורים רבים צו יציאה. הבוקר התקשרתי עם המטה הכללי והתברר שגיוס זה לשירות המילואים תלוי בסיוט שנת הכספים; לכל חטיבה יש תקציב מיוחד שלא נוצל עד כה ועתה יש לנצלו ומגייסים מאות זאלפי מורים, ואנשים אחרים. תלונות מגיעות מכל עבר, ונוסף לכך אין המורים דשומים בשירות תרבות, כך שגט במקרה של גיוסם לעתודות הם לא יצאו להוראה. הצעתי שכל המתגייסים לשירות המילואים מקבלים את צו התנועה זמן מסוים לפני יציאתם, ויש בידם השהות להודיע למסרד החינוך, כדי שנוכל לעשות משהו בקשר לשחרורם מן העתודות. יש מורים המכינים את התלמידים לכחינות גמר גבתי-הספר היסודיים, וכן הדין לגבי מורים המלמדים בשיכוני עולים. אולם המורים המקבליים את צו התנועה קשה להם להתקשר אצנו ולהודיע לנו בזמן ועד אשר אנו כותבים את המכתב וקבלים את החסובה ולפי 31 צום - תקופת שירותו של כל חייל במילואים. ואין הספק בידנו לדרוש זחיה עבודה. אילו הקשר בין מסרד החינוך לבין המורה היה גוטר מהיר ייתכן והיינו יכולים להסדיר דבר זה.

פ. אילנית:

אני מביעה כאן את דעתי הפרטית, אני
עוד אתיעץ עם חברי טיעתי, אולם לפי שעה,

אמסור כאן את אשר אני חושבת.

בזמנו עמדתי והתרתי, כי יחסרו לנו
כאלפיים כחות הוראה. בא ד"ר בן-יהודה ואמר, כי מספר זה - טוגזם, ואין
כל כך הרבה ילדי ישראל, כדי לספק עבודה לאלפיים כחות הוראה אלו. לפני
שבועות מספר הופיע ד"ר בן-יהודה וגם הוא עמד על כך שיחסרו לנו כאלפיים
כחות הוראה - כך שמספר זה אינו מוגזם היות. לדעתי, עלינו לתת את לבנו
לתיקונים רדיקליים יותר, ולתקן את אשר ניתן לתקן לקראת סנת הלימודים
תס"ב.

לדעתי, בטחון המדינה דורש שכל אזרח

יעבור את חדשי האימונים ואחר כך יעבור לעבוד במעבדות - ובזה ימלא
את סירותו בצבא. אין אזרח רגיל יכול לנקוב את מספר האנשים שיש לתת
לצבא. אני מזהירה שהמסור במורים הולך וגדל ויש הכרח שבכל מחנה יסתובב
לו אדם-סורה שממנו ילמדו הילדים הלכות חיים נאות. אולם, עקב עובדה
זו כי ישנן בערות המכריזות על עצמן, כעל בערות דתיות, נתנת להן האפשרות
להמשיך בלימודיהן, והעבודה בשני הזרמים הדתיים ממנהלת בסידה - זוהי
הפליה לאעה לגבי הזרמים האחרים הנאבקים על קבלת סורה נוסף. שני הזרמים
הדתיים אינם שולחים את המורים לא לצבא סדיר, ולא לעתודות. סידור זה,
המאוסר עידי מיינו כבדת את עצמה, יש בו כדי עוול-הנגרם לילדים רבים.
לדעתי, יש למצוא הסדר מדיני מתאים שיקבע את מספר האנשים החייבים לשרת
בצבא ובעתודות, ואין למסור את הדבר לשיפוטו של אדם בודד, או אם הכוונה לשירות
בצבא סדיר, או לקצינים רמים הקוראים את האנשים לעתודות לפי ראות עיניהם.
אני כסלעצמי, אחתור לקראת הסדר מדיני זה.

סמעתי כאן שיטנה הצעה, כי אותן הבנות

דתיות תלכנה ללמוד בבתי-ספר לאחיות ובסיסינרים - לדעתי, תפקידי
אלה של סורה ואחות מקנים לאדם זכויות מיוחדות. זוהי זכות ללמד,
והזכות לטפל בחולה, יש להקנות הכרה זו לאנשים. אינני חושבת שיש
לקבל את הגישה, שהצבא זוהי גזירת המדינה. יש לפתור את הדבר בדרכים
הרדיקאליות ביותר.

אשר לשירות הסניטרי במעבדות - טוב

היה לו יכולנו להסדיר חצר פה סתוך התנדבות האנשים. אולם, כיון שאי-אפשר
לפתור את הבעיה בצורה זו של התנדבות - שאני מעריכה אותה - נוכל לפתור
את הבעיה, רק אם נטיל חובת גיוס. במצב הנוכחי אין לנו כל דרך אחרת.

נדמה לי, כי בראש וראשונה יש לפתור

את שאלת הגננות. הצבא אינו זקוק להוראת הגננות הוא זקוק למורה, אבל לא
לגננת. מורה המתגייס הולך מהוראה להוראה, אולם גננת אינה הולכת מהוראה.
וראה על כן אני רואה את השאלה הזאת כמכריעה; כי גננת מטלאת את התפקיד
הראשוני בזה שמעלה מוציאה את הילד טאטפתו.

מסדר החינוך והתרבות יודע שכיום מלמדים

במעבדות אנשים שאין להם השכלה פדגוגית ואין לידם כל מדריך שיוכלו
ללמוד ממנו. המפקחים אף הם אינם מספיקים להגיע לכל המקומות ורמת
ההוראה עלולה לרדת. לכן יש להוציא את המורצט בחדשי הקיץ, מדי שנה שנה
לקודס מסוים על מנת שישלימו את ידיעותיהם, כלומר חלק מחדשי הקיץ
יקדישו לעתודות, וחלק - להשלמת הידיעות, ועל-ידי כך נוכל ליצור תהליך
של הכשרת מורים.

אני קורא למסדר החינוך והתרבות לעזור

לי בתיקונים הרדיקליים האלה. אני רוצה לסכם ולומר, כי אותה צבערה -
המורה המתגייסת לצבא הסדיר, עליה לעבור במסך שלשה חדשים את תקופת
האימונים ואחר-כך ללכת להורות במעבדה. אין אני חושבת שתפקיד ההוראה
במעבדה הוא פחות חשוב לבטחון המדינה מאשר תפקידי אחרים.

ה"ו"ר ס. פרסיץ:

ד"ר בן-יהודה מוכרח ללכת עתה, כי יש לו ישיבה בקשר עם שאלות התקציב, לא נעכך אותו מאחר שהשר וד"ר אבידור נמצאים אתנו כאן.

א. הכרמלי:

הן בכל העולם כולו קיימת שאלת מורים, הייתי רוצה לדעת כיצד פותרים בשולם שאלה זו. שאלת המורים איננה קיימת רק במדינת ישראל, ושאלת הגיוס אף היא קיימת בכל העולם. הן יש נוהג מסוים שהנסיגה הורה אותו במשך דורות, ובדאי הגיעו לאיזה שהן מסקנות ויש ללמוד מהן. מספר המורים הגדול הנדרש לנו, אין זה רק משום שקיימת אצלנו שאלת הגיוס ושאלת החינוך לילדי עולים. הן יש מורים רבים בקרב העולים הנכנסים לעבודה סדירה. ברור, כי למען חינוך ילדי העולים אנו זקוקים למספר גדול של מורים, אולם אילו היה לנו מרכז מסוים שהיה דואג לגיוס המורים, מסוג שראינו כי יש מורים העובדים רק 24 שעות לשבוע; כלומר ישנה אפשרות לרכז את 24 השעות ב-4 ימים ואת שני הימים האחרים יש להקדיש לעתודות; או שהמורה יכול ללמוד 4 שעות בכל יום ואת שעות אחר-הצהריים לנצל בעתודות בעיר. כל זה אפשר היה לסדר אילו היה מרכז אחד לגיוסם של המורים. מורה יכול לצאת לעתודות גם מחוץ לתחום עירו, אולם גם דבר זה צריך לעשות מתוך התאמה ואז אפשר יהיה לפתור את שאלת הגיוס על נקלה.

אני חוזר ואומר, כי צריך היה להקים מרכז מיוחד לטיפול בשאלת הגיוס, המורכב מאנשי הצנא ומשרד-הבטחון, וכאשר יצטרפו לפנות בקשר לשחרור אחד המורים לא יצטרפו לפנות לאנשים רבים, אלא תהיה כתובת מדויקת אחת. למורים יש חודשיים חופש ודבר זה נותן אפשרות להוציא את המורים לחדשי הקיץ לעתודות ולאפשר לו חודש אחד לסנוחה וחודש אחד לעתודות. אולם אין מי שידאג לכל הדברים האלה. חלוקת הארץ ליישובים לפיקודים, אף היא דבר קשה, כי בידי כל פיקוד נמצאת רשימת המורים והקצין מביא אותם כראות עיניו. לדעתי, צריכה להיות רשימה זו בידי מרכז ארצי שיגייס את המורים מתוך התאמה מסוימת.

בצנא אצלנו קיים נוהג של שירות חקלאי אולם אפשר לשלוח עתה את המורים במקום שייצאו לשירות חקלאי שייצאו להוראה. דבר זה הוא בעל חשיבות ממדרגה ראשונה.

ד. רמז: דןקא למורה חשוב השירות החקלאי.

ד. רמז: שר החינוך והתרבות

א. הכרמלי: יש לבחור בין שתי דרכים אלו או להרוס את עבודת המורה, או לקבל עקרון חדש שאין המורים יוצאים לעבודה חקלאית במשך תקופה מסוימת. לדעתי, יש לבחור בדרך השנייה שנותנת במדה ידועה, אפשרות לפתרון הבעיה, כי עלינו להתגל לתנאים המיוחדים שלנו. נוסף לכך יש לחייב כל מורה שיעבוד 30 שעות בשבוע ולא 24, ובצורה זו הלינו משיגים 500 משרות ואי-אפשר לוותר על כחות אלה, בטעם מצוקה זו.

אשר להעדתו של ד"ר אבידור, האומר כי עתה מחייבים את כלם לצאת לעתודות משום שנגמרת שנת התקציב - זהו דבר מעניין, פרט זה מצדיק את דרישתם מאז ומתמיד, כי נקבע את שנת התקציב בהתאם לשנה העברית. כלומר שהשנה תתחיל מחודש תשרי.

אדרבא תחליט הכנסת כי שנת התקציב היא בתאם לשנה העברית, אני מוכן

ד. רמז: שר החינוך והתרבות:

לתמוך בכך.

ג. גורבי:

יש לציין כי השאלה נפתרה בשנת תשי"ב בדרך של פשרה, והיתה נכונות רבה מצד כל שירותי הצבא לעזור בפתרון בעיה זו. אולם עתה יש לפתור את השאלה שנית, כפי שאפשר לדרוש יותר מן הצבא. נדמה לי, כי ד"ר אבידור מיואש כבר שהסידורים הטובים בצבא, היא היה רואה כהיטג אילו ניתן צו התנועה בזמנו, כך שהוא יכול היה לבוא בדברים עם הנורמים הנוגעים בדבר. יש לי הרושם שאדיין המרחק גדול בין הפשרה שנעשתה בשנת תשי"ב ובין המצב הנוכחי ויש למצוא את שביל הביניים. אני אומר זאת מתוך הסתייגות, משום שאין לי ידיעה מספיקה כיצד מטדורים הדברים בצבא. אך הרגשתי היא שיש חוסר תיאום מסוים, ופיצול גדול בסמכויות. ואילו היה הדבר מתרכז בידי סוכן מיוחד, אולי היה אפשר להטיב את המצב. דומני, שהמצב חמור למדי, ואנו שמענו ממקורות טובים, וגם מפ"ד"ר בן-יהודה שתוספת המורים באה רק לספק את המחזור הרגיל, הטבעי: כגון מחלות, חופשות ועוד. ובמדה ידועה תוספת זו תכסה רק את העודף. בטעה שהמצב הוא כה חמור, הוא מחייב לראות את פני הדברים כאילו היתה זו טעת חירום בחינוך, כשם שיש מצבי חירום בסטחים אחרים במדינה. על כן אני מציע לשר החינוך להיות יוזם של הדבר ולהקיים ועדה מסותפת למטרד החינוך ולמטרד המסחון ולברר את העניין בכל היקפו ועל כל צדדיו.

עם כל הסתייגותי אני מבין, את

נקודת המבט של אנשי הבטחון. תפקידם לדאוג לבטחון ישראל, הן אנו חותרים למדאית זה שנהיה כמי שהמגויסות בכל מאת האחוזים מבחינת הבטחון. דבר זה מהייב איזו ש"י מיוכזת בנקודת המוקד. ואם האומה מגויסת בכל מאת האחוזים, מהי בתם של אנשי הבטחון לפעול בקו זה שהאומה תהיה מגויסת, באמת, בכל מאת האחוזים. אני מניח שאילו היתה ועדה מסותפת, כפי אני מציע, אפשר היה למצוא איזו סינטזה. שאלת החינוך עלולה להחריף ויש לחפש פתרונות התלויים בנו ובשר החינוך. הזכירו כאן את שאלת המשרות החלקיות והחופשות. מאות מורים ומורות יוצאים לחפשה ממושכת. יש לאסור דבר זה עתה. כן יש לאסור על המורים כל עבודה נוספת על מנת שנוכל להעסיק את המורה בשעות אחרות ולתת להם תמורה עבור עבודה זו. סידור זה, יש בו כדי להוסיף מאות מורים ומורות. משרד החינוך צריך לדלות את כל האמצעים והדרכים הנמצאים בסמכותו, ורק אחר-כך נהיה זכאים לבוא בתביעות למטרד הבטחון ולצבא. אולם אין הצבא צריך לגייס יותר דק כדי שיהיה לו יותר נוח, דבר זה מחבל בחינוך. אך אם יש לצבא נימוקים חדשים טוב ועדה מסותפת שתשמע אותם. אני חושב שיש להציג את העניין בפני הממשלה כך: יש להכריז על מצב חירום לגבי החינוך ולהקיים ועדה מסותפת למטרד הבטחון ולמטרד החינוך שתדאג לשניהם גם יחד.

א. רונאל-באור:

נדמה לי, שיהיה הכרח להכניס תיקונים

בחוק שירות הבטחון ביחס לקריאה לשירות המללואים, כדי שהמסכות לא תהיה כל כך מפוצלת, כי לא ייתכן שתהיינה כל כך הרבה ושוויות, כמספר "סגן מסכה" שיטבט בצבא. ואם גם תשאר סמכות זו מפוצלת, הרי אפשר להכניס תיקון, כי במקום גיוס חקלאי יש להפנות את האנשים לעבודה במעברות, ולעבודת ההדראה. יש להעמיד את השירות החקלאי באור כזה שייתכן, והחייב החקלאיים מוצאים יותר חן בעיני סוג מסוים של אנשים, ויש בהם כדי לקסור את האדם למולדת על דרך המגע עם האדמה. אבל עתה, נראית לי יותר העבודה במעברות שהיא אולי יותר חיונית מאשר העבודה בשירות החקלאי, למרות שאנו מייחסים לה ערך רב, אולם יש לשים לב, כי עתיד מדינתנו מותנה, במדה מסוימת בשאלת החינוך. לכן צריך היה בתקופה זו לשנות את הדברים ולשלוח את המורים למעברות. ואז יקדיש המגויס חלק מוזמנו לאימונים בנוסח ומרבית הימן להוראה במעברות.

מדוע אי-אפשר להכריז על גיוס לעבודות

ההודאה כמו שהיה נהוג בזמנו, שתלמידי הכתות הגבוהות של הגמנסיה יצאו לעזרת המשקים. ייתכן שיאמרו כי התועלת לא היתה גדולה בעזרה זו, אולם דבר זה עלול לעזור במדת מה, כדי שנוכל להתגבר על המצב, ואולי בצורה זו נוכל לקרב את הצעירים למקצוע ההודאה.

א. רזיאל-נאור:

אני הצעתי, כי יוכרז בכל הארץ שתלמידי הכתות השביעית והשמינית של הג'מסיה יחשבו לתלמידי הסמינרים והמדינה וחייב אותם בשרות הוראה. סידור זה יוכל להקל במידה ידועה על חוסר המורים. כוונתי היא, כי נכריז למשך שנתיים, שכל התלמידים, או 75% מהם חייבים לצאת להוראה ולשחרר רק את אלה שאינם מסוגלים, או שאין להם נמיות להיות מורים. כאשר הגימנסיות תהיינה בבחינת סמינרים, והתלמידים יקבלו את ההדרכה המעשית, ויכול השאלה למצוא את פתרונה.

אני אינני יכולה להסכים לכך שמורים יעבדו רק 4 שעות ליوم, ולרכז את עבודתם ב-4 ימים. לעומת זאת אני מוכנה להסכים, כי יש להכניס שיטוריה במסגרת הכנסה של המורה-האשה העובדת, ולהפריד את משכורתה מעל משכורת הבעל, ושהמורה הנשואה תחשב כרווקה.

אני יכולה להגבין, כי מורה-אשה עובדת מבקשת לה חופשה ממושכת, משום שאינה יכולה למפל בילדיה. אולם לא אוכל להסכים לנוהג זה שמורה זכאית לחלות 6 שבועות במשך השנה, ואם לא חלה הוא יכול לצבור לו את החופש, ואחר-כך לא יודרש חופשות ממושכות - לדברי זה לא אוכל להסכים. בשנה שאנו נמצאים בה כה קשה ביותר לחינוך, ואם ישנן זכויות כאלה, יש להגביל אותן.

במלך חבר חופשות אלו.

ד. אבידור:
מטעם משרד החינוך

ד. נצר:
זו לי הועדה השלישית היום שבה מדברים על המחזור באינפלגנציה עובדת שקיימת בכל השרותים, כי חסרות לנו אחיות, עובדות סוציאליות ומורים.

אני אחיה כאן באיפה הצבא ואומר לכם, כי אין אנו פה גורלות החינוך, יכולים להחליט על שאלות הגיוס לצבא סדיר ולשרות המילואים. תקנות הצבא אומרות, כי כל אזרח חייב במשך 12 חודש, לשרת חודש אחד במילואים. ראינו, כי לפי ההודעות ברדיו מכנסים את כל המילואים, ואין אנו יכולים להתערב בסידרי הצבא, ומסידורים אלה - לא נושע.

מקצוע זה נמצא, כמעט, כולו בידי הנשים, בכל העולם לא קיימת חובה גיוס לצבא לגבי נשים, אולם אותן הנערות המכריזות על עצמן, בעל נערות דתיות, יכולות ללכת ולהיות אחיות ומורות, כי המוסר בשמחים אלה הוא גדול, ונצטרך להלחם בכל תוקף שנערות אלה תלמדנה מקצועות אלו. אין להפלות אותן לרעה, כי אם אין מגייסים אותן - יש בזה משום הפליה זרה אחד על פני משנהו.

ד. רמז:
נדמה לי, כי אין להכריח את הנערה, המכריזה על עצמה, כנערה דתית, ללכת לצבא, כי כל אחד מאתנו ראה פעם

בית אב דתי, או משפחה דתית; ולאב כזה, ענין חמור - הליכת הנערה לצבא. ענין זה הוא כה חמור לגבי אב כזה, שאם נחליט אחרת, אנו גוזרים את לבו של האב.

ד. נצר:
אנו מדברים עתה, מבחינת חוקי המבטוח, שיחייב את כולן להתגייס בגיזה צורה שהיא, כלומר אתן הנערות שאינן הולכות לצבא תלכנה להיות אחיות ומורות. אותן הנערות הדתיות שתהיינה מורות, בודאי תלכנה להורות בזרם הדתי, כך שתורצו הפליה למורה הזרם הדתי, ויהיו להם כותרות הוראה רבים - דבר זה צריך לעורר מחשבות.

ד. נצ"ר:

כן יש לעמוד על כך, ולהלחם עם המטרות המוריות, שהמורות תקבלנה משרות שלמות, וגם אם הן אמורות לילדים - דבר זה דורש את תיקונו. כן יש לבטל את החופשות על חשבון הלימודים. ידוע לי, שמדריכי נוער עוברים בשלשה חדשים את האימונים, ובמקום לעבוד בעבודה חקלאית הם מדריכים בתנועות הנוער, דבר זה אושר על-ידי האחראים לכך. אולם, דוקא במקרה זה, וזו של שליחת המורות למעברות, יש להזהר בדבר, כי בגרעינים החקלאיים יש מחסור רב בכמות, ולכן רצוי שהנערות תלכנה דוקא לעבודה חקלאית. בצורה זו הן עוזרות לחיזוק הגרעינים החקלאיים. אבל גם בנקודה זו יש למצוא הסדר מתאים ולתקן את הדברים.

מה המצב לגבי אותם האנשים שמלאו כבר את השרות הצבאי והם מגיל 20?

ה. כנו:

אנו מדברים פה על שרות פעיל, אולם יש לראות אם משרד החינוך עשה את המכסימום בקשר להשגת מורים, כי אין לחשוב שמשרד הבטחון עשה את מעשהו מחוסר הבנה. לדעתי, בראש ובראשונה יש להסדיר את ענין מס-ההכנסה למורה, שהכנסתו תהיה מסל צבאי, כי המורה הנשואה היא אם לילדיה צריכה לקבל עזרה לבית בשעות העדרה מן הבית ואז לא כדאי לה לעבוד במשכורת הניתנת לה, והיא עלולה להפסיק את עבודתה. היא אינה יכולה לנהל משק בית, לחנות את ילדיה ולהיות מורה. למשל, רופא איש לו עוזרת לבורנסית מורדים לי את הדבר מס-ההכנסה. יש להנהיג דבר זה גם כלפי המורות הנשואות.

נקודה נוספת שהייתי רוצה לעמוד עליה והיא, כי אין המורה או המורה בגיל 60 שנה אנשים זקנים, ואין הם חייבים לצאת לפנסיה, ובעיקר בתנאים קשים שלנו כיום בשטח החינוך. מורים בגיל מבוגר זה, יכולים לצאת לעמדות. אני זוכרת כי ברוסיה הצארית הדומאים שהיו בצא המילואים היו בגיל גבוה למדי. והלא הדין גם לגבי המורים. אם נסדיר דבר זה נוכל לפתור חלק מן הבעיה.

מספר העולים שקלטנו הוא עצום, אבל מכל מקום, יש לצאת מן השיגרה ולהוציא גם את המשרדים האחרים מכך, ובכללם את משרד הבטחון. כאן דובר, כי בקיץ נוכל לנשום לרווחה. אולם אני מזהירה מפני דבר זה כי במעברות ובשיכונות העולים גם בקיץ לא נוכל לנשום לרווחה, כי ההוראה במקומות אלה הוא חבר חיוני וחשוב בדיוק כמו בחורף. ואם אנו מדברים כל הזמן על המחסור בכמות הלימודים תשי"ב, הרי אני חושבת ודואגת לקיץ של שנת תשי"א.

ד. רמז:

מעזרו לי להחליט, ולחייב את המורים ללמד גם בקיץ זה במעברות, אני מוכן להביא גם את הדבר הזה לכנסת.

ה. כנו:

בישיבה הקודמת דובר כאן על ענין התחבורה, אני חושבת, כי לו היו מנייטים כלי רכב כדי להסיע את הפקידים ואת המורים והגבנות למעברות; גם בדרך זו יכולנו במדה ידועה, לפתור את השאלה. הלימודים בשעות אחרי הצהרים נכחם לפתור חלק מן הבעיה הגדולה.

הייתי מבקשת תשובה ביחס לשאלת הבניינים, האם הוכנו הבניינים במדה מספיקה בשביל בתי-הספר?

תז"ר ש. פרסיץ:

אני רוצה להעיר לחברי הועדה לבל נערבב שאלה בשאלה. הבעיה העומדת בפנינו היא חסורה ורצינית מאוד ואין לפתור אותה דרך אגב. אשר לשאלת הגיוס לצבא סדיר - נקדיש לבעיה זו אחת מיטיבותנו הקרובות, וכן נקדיש זמן מיוחד לבעית המחזור בטורים. אולם הייתי רוצה, כי בהחלטתנו בקשר לענין הגיוס לעתודות, שנתבשרנו עמה על הקצב המהיר של גיוס זה, אחת מהצעותנו המעטיות ביותר צריכה להיות ההצעה להקים ועדה בין-משרדית המובכבת מאנשי משרד-החינוך ומשרד המסחר. ועדה זו צריכה להיות בעלת סמכויות רחבות מאוד, הועדה לא תערוך חקירה בענין זה, אלא עליה לפתור את הבעיה תוך ימים מספר, כי ב-25.1.1951 יהיה גיוס דרסטי שיהרוס את כל אשר נבנה בחודשים האחרונים במעברות. הן לא ייתכן, כי בשל חוסר החלטה מפורטת, יגויסו, ללא צורך, בבת אחת אנשים רבים לעתודות, ולא ייתכן שלא תהיה בידי משרד המסחר הרשות להטאיר לה רזרבה באנשים לחודשי הקיץ. דבר זה אינו מתקבל על הדעת, הרי אפשר לקבל החלטה מפורטת שאין לגייס עמה את כל האנשים והסכום הקיים מטורין ואפשר להוציאו בחדשי הקיץ.

ברור, שאז תתעורר השאלה של החזקת מוסדות החינוך במעברות ובשיכונים העולים פתחים גם בחודשי הקיץ. הצעה זו אינה חדשה, אנו טפלנו בדבר זה, כדי למצוא פתרון לבעיה, על סנת שיגייסו לעתודות את המורים בחודשי הקיץ ומחזורי המורים ילך ויתחלף. בקיץ האחרון נעשו כל המאמצים להחזיק את מוסדות החינוך והתחלה אולם היה הכרח לסגור לחמש אחד, עד אשר התגברו על הילופי הגברה, וגם עתה אם נוכל לדבר על שאלת התקציב של הצבא עד חודשי הקיץ, אפשר יהיה לבצע את חילופי הגברא על-ידי גיוס מכוון לכך. אולם עתה בצורה כה פתאומית, להוציא כל כך הרבה מורים - דבר זה לא ייתכן ויש לצקוט בצעדים מידיים ולא לדחות את הדבר, ולו גם לשעה אחת, כי הדבר הוא בנפש עבודתנו.

אני רוצה להביא נימוק נוסף לגיוס איטי, משום שעל הרשות הטגייסת לבעת כיצד כחות ההוראה מנוצלים. המורות חונקות את ראשי הילדים, אומנם זהו דבר חיוני, אך תפקיד זה יכולות למלא נערות אחרות ואין צורך לגייס מורות לשם כך. כן בשלחות המורות, שהן מורות במקצוען למלא תפקידים אדמיניסטרטיביים ולזרז את המוסדות הציבוריים לסיים את עבודתם במעברות. חוסר התיאום בעבודת המעברות הוא טבעי, כי אם רוצים לפתוח במעברה איזה שהוא מוסד, יש לפנות לסוכנות וזו שולחת למשרד הסעד ומשרד הסעד שולח חזרה לסוכנות עד שסוף סוף מצליחים לקבל בית. אחר כך מתחילה הריצה אחרי מיטות, וישנם סדורים רבים הגוזלים זמן רב, בקיצור ישנם תמיד שועלים קטנים המחבלים בעבודה. אז בא הצבא ולוחץ על פתיחת מוסדות שונים ובינתיים עוזרת העבודה במעברות ואצנה מתקדמת. הגננות עוזרות עבודה פרודוקטיבית בזה שהן מורדות את הישוב ואת המסשלה למלא את חובתם.

הבוקר חלפנה אלי המזכירה שלנו בתל-אביב שאתמול באו אלינו שלש גננות מרמת-השרון להודיע לנו, כי עד כה לא נפתחה התחנה לטיפול אכסטרני בתינוקות והן באו לזרז את המזכירה. המזכירה אמרה להן שהדבר שייך ל"הדסה" הן רצו להדסה. תפקיד זה מטלאות הגננות.

ראיתי כיצד בנות אחרות עומדות שלבנות זרוע ומפקחות על העבודה הסוציאלית, ברור, כי אנו הורסים את מוסדות החינוך, יש להטדיר את שאלת הגיוס, כי לא ייתכן שהגיוס יתנהל בצורה זו. כן יש לדאוג לכך שלא יוציאו את הנערות הלומדות בקורסים המזורזים לעתודות. ד"ר אבידור שופע את כל התביעות האלה ומתפוצץ יחד אתנו. על כן יש לבקש את שר החינוך לעשות את כל הדרוש בענין חקמת ועל.

היו"ר ש. פרטיץ:

תיאום, והבאת דרישותנו בפני המוסדות המתאימים. בנוסף לכך צריכה ועדת החינוך להציע הצעות תיקון לחוק שרות המללואים ובעזרת התיקון הזה נוכל להתגבר על הבעיה הקשה הזו. בעית חוסר המורים אינה שייכת לבעית הגיוס. ואני רוצה שנצטעם אך ורק בשאלת הגיוס.

ד"ר אבידור:

מטעם משרד החינוך

אני מצטעם בשאלת הגיוס לצבא סדיר וגיוס לשרות המילואים. אשר לשאלת מצב חירום בחינוך - קיימת ועדה מצומצמת לשעת חירום בחינוך המורכבת מנציגי הצבא, משרד הבטחון, ומשרד החינוך. בראשית כל שנת לימודים, יש בידי כל מנהל מוסד חינוכי באותה שנה מעטפה מיוחדת שבה ישנם שמות המורים לשעת חירום.

אשר לשאלת הגיוס לצבא סדיר - אין אנו

יכולים לתת הוראה, כי יש להתאמן רק שלטה חדשים בנשק, ואחר-כך לעבוד להוראה במעבדות. קיימת בעית הגרעינים החקלאיים שהם בבחינת המשך לחינוך הצבאי. אולם אלה אשר גיוסם נדחה אפשר לשלוח אותם למעבדות. לדעתי, אין צורך בוועדה משותפת בין משרד הבטחון ומשרד החינוך, אנשי החלק האזרחי במשרד הבטחון מגלים הבנה רבה בענייננו אך ישנה דאגה לחדש הקיץ וכן צריך לבקש את שר החינוך שיבקש את שר הבטחון להפעיל את סעיף 12 ו-15 בחוק שרות הבטחון מטנת תש"ט. אין צורך להתקין צווים חדשים, אלא יש צורך להפעיל את הצווים הקיימים. שאלת שרות המילואים, היא שאלה מסובכה מאוד. אני מבין את מצב הצבא, כי כאן לא קיימת רק שאלת הפקציב, אלא לא ייתכן שבקיץ ישרתו כל המורים. לא כל המורים שייכים לשרות תרבות, אלא יש המורים השייכים ליחידות קרביות ולכן לא תוצלבה לנו כל הבקשות, אלא יש לתפוש את הרע במיעוטו. בראש ובראשונה צריך שר החינוך והתרבות להפגש עם שר הבטחון והרמט"ל כל לשם הסדרת עניינים אלה. אולם לפי שעה אין כל הנחה לא למורות ולא לגננות. נדמה לי, כי אפשר לשחרר את אותם המורים והגננות הנמצאים בשרותים שונים כפקידים, ואשר שירותם אינו כה חיוני. אותם המורים שהם בעלי דרגות וחייבים לצאת לעתודות, לגביהם יש להוציא הוראות מפורשות. אני לא דברתי על ועדה, אלא על קשר תמידי ביננו לבין כחות הבטחון.

אשר לגיוס לעתודות של המורים

ב-25.1.1951 - יש לבקש את שר החינוך שיתקשר מיד עם הרמט"ל כל שידחו את גיוסם של כל המורים האלה. היתה כאן הצעה שהמורים ימלאו את חובתם בשרות המילואים בשעות אחר-הצהריים - דבר זה לא יצא לפועל, נעשו בסיונות בקשר לכך, שהמורים ילמדו עברית ביחידות שונות בשעות אחר-הצהריים. אולם מקום המצאן של אותן היחידות הוא רחוק וקשה להגיע לשם.

ד. רמז:

שר החינוך והתרבות

נדמה לי, כי אנו עוסקים כאן בתשבץ גדול, כי לצבא ישנם צרכים משלו וכל אשר נראה לנו, לפעמים, אינו ניתן להגשמה. אולם את אשר הציע ד"ר אבידור, בלי נדר, יש לנסות לקחת דברים אם הגורמים האלה, כי סלגרות לא תעזרנה. אף לי נראים ענייני הצבא כחשובים וקדמים לענייני החינוך, וגם כל המסובים כאן נראים את ענייני הצבא כקודמים. אולם במדה שנצליח להשפיע ולהגיע לתיאום ידוע אם כי כל תיאום קשה לצבא, עם הגורמים הקוראים את האנשים לאימונים נוכל להסדיר את הדבר. כאשר קוראים את האנשים לעתודות מכינים עבורם כלים מתאימים ומכשירים ידועים. לכן, אני אומר, כי בעיה זו מסובכת מאוד אם כי היום איננו נמצאים בתקופת מלחמה. דוגמה טובה לכך הביא ד"ר אבידור, כי המורים הינם קצינים בפלוגות מיוחדות והמורה פושט את איצטלת המורה והופך להיות ספקד. ברור, כי מכינים עבורו כמה ואת כל הדרוש לאימוני הכיתה הזאת. ואם מוציאים את המורה-המפקד מכיתה זו, הופכים את כל

ד. דמו:
שר החינוך והתרבות

הקערה על פיה. ברור, כי יש בלבול מסוים בצבא, כי זהו טבעו של צבא, וקשה להגיע לידי כך שכל הענינים ידפסו; זהו חזון גדול לסדינה, לצבא ואפילו לעיריה שעניניה יתנהלו בסדר. כל משרד יש לו עניניו האינדיבידואליים הדורשים תשומת לב מיוחדת.

נדמה לי, כי יש לנו במשרד החינוך אדם המקובל על הצבא, ואם הוא לא יוכל להסדיר את הדבר, אצטרך לפנות לגורמים האלה, עם אין שר יכול לפנות מדי יום ביומו לגורמים אלה ולנצל את הספעתו. יש להסתדל להסדיר דברים אלה בניסוחים שקולים, ואני אומר זאת מתוך ניסיון רב. אני מוכן לדבר עם הגורמים המתאימים ולהסדיר איזה שהוא דבר, שהוא בגדר היסג. אינני מסלה את עצמי, כי בסיח שפתיים יסודר הדבר.

אני רוצה להעיר הערה אחת כוללת, שכל הבעיה הזו קטורה בבעית חוסר מורים, מורות וגננות. אנו מתקרבים לקיץ, ורק אז יחלו הקשיים, ואם לא נדאג בחורף לא יהיו לנו מורים בקיץ. אם נצליח לדחות את גיוסם של מורים סצריכיים לצאת עתה לעבודות, ונגזור על חופשות, ונחייב את המורים לעבוד שעות נוספות, ונגרס את הזקנה, יחיה עלינו לבחון מחדש את בעית חוסר המורים לאור ההצעות שנשמעו כאן. בדיון סיתקיים על בעית חוסר המורים, יש לסתף עוד כמה מעובדי משרד החינוך, ואז נוכל להתייחס למסקנות סופיות ולהצביע על דרכי פעולה. השאלה תצא מגדר בירורים, ונחליט למי יש למסור את ביצוע הדברים, לכנסת או לוועדה מסותפת. בזמנו, כאשר הייתי קריבנין ידעתי כי ישנה תכנית כללית וישנה תכנית נוספת המראה הן כי יש להתקין את החלונות והדלתות. התאמה זו בין התכנית הכללית לבין התכנית לביצוע העבודה - זהו דבר קשה מאד ורציני. ננסה יחד להגיע למסקנה אחת או שתיים, להלכה ולמעשה.

בהזדמנות זו, אני רוצה להצטרף על שלא יכולתי להופיע לישיבות הוועדה, כי עניני החינוך הם כה סרובים. יש לי רשימה ארוכה של אנשים הרוצים לדבר אתי ולו רק 5 דקות ואינני יכול להפנות אליהם. נוסף לכך, אני עטוס ועדות: ועדת תקציב שהסתתפוחי שם הכרחית, ועדת החינוך של הכנסת - אף היא דבר חשוב. כן ישנן ישיבות הסטטלה, וועדה לחינוך במעברות, יוצא שהשר חדל להיות אדם אדיב, ואינו יכול לסוחח עם אנשים, כי ראשו ורובו של השר נתונים לישיבות. לכן טוב היה לו היה סולחן אחד שיטפל בכל הענינים האלה, ואז נוכל להעלות מחדש את בעית חוסר המורים. הובאה לפני ההצעה שנגייס את תלמידי בית-הסדר למורים באמריקה, שיבואו וילמדו במעברות. נגייס אותם לשנה או לסנתיים, וזו תהיה תרומתם לבנין הארץ, אנו נביא אותם ונאפטר להם את הנסיעה חזרה. אני חושב, כי בדרך זו אפשר להביא כ-500 בחורים ובחורות. כל הפועלים בטטח החנוך לא שללו דבר זה. אולם עליכם לדעת, כי יש מרחק בין שיחה למעשה, כי אם נקבל הצעה זו, יש לשלוח אדם אחד לאמריקה לברר עם את ענין הזדמנים.

לכן הייתי רוצה כי נקיים שיחה נוספת בטאלת חוסר המורים וכל המסובים כאן יחוו את דעתם, בי אם בחליט על איזה שהם צעדים, אני רוצה להיות מוגן על ידי הוועדה ולא אעשה זאת לבדי.

אני שומע שנערך סיור של הוועדה למעברות - זהו דבר חיובי מאד. אשר לטרות החקלאי בצבא - ננסה לעשות גם את הדבר הזה, ולהחליף לשנה אחת את הטרות החקלאי להוראה במעברות, אני אעשה את הדבר בלב כבוד, כי ממחינה חבוכית חשובה העבודה החקלאית יותר מאשר מבחינה בטחונית. אולם לשנה אחת אני מוכן לשנות דבר זה. ואם נצליח, ודאי נקבל "ייטר כוח".

ועדת החינוך
16.1.1951

טב/אט

י. גורי:
 הבינותי מדברי הטיבות של שר החינוך,
 כי הוא איננו נוטה לקבל את הצעתי
 ולהקים ועדה שתתפתח למשרד החינוך ולמשרד הבטחון, מטום שהוא איננו
 רואה צורך בכך. ברור, כי לד"ר אבידור יש טבע קרוב עם משרד
 הבטחון. אולם טוב היה לו הקיטונו מוסד שיש לו סמכויות רחבות.
 לשר החינוך יש אפנים רבים גדולה של ועדות, אך לדעתי, יש להקים
 ועדה כזו, כפי שאני מציע, וחברי ועדת החינוך ימליצו על הקמת
 ועדה זו.

ד. רפז:
 שר החינוך והתרבות
 בוועדה כזו, יאל נוסף ועדות במקום אחד יכול לעשות את הדבר.
 אוכל בי הספק אם זוהי הדרך שתקרב
 אותנו למטרה. אינני חושב שיש צורך.

היו"ר ש. פרסיץ:
 נדמה לי שד"ר אבידור אינו זקוק
 לוועדה שתעוץ לו עצות טובות ולטוטר
 שיחזק את ידיו, כי דבר זה הוא טורבל טאד ויגרום לסחבת נוטפת.
 אולם טוב היה לו יכולנו להקים מחלקה שתהיה קיימת או במשרד
 הבטחון או במשרד החינוך, ושתספג בענייני הגיוס לעתודות ותהיה בעלת
 סמכות להוציא לפועל את ההחלטות - דבר זה יש בכוחו כדי לעביא
 תועלת לענין.

י. גורי:
 אני חושב למרד השטחון לא יטכיים
 להקמת משרד מיוחד, כי אין משרד אחד
 נוטה להעביר חלק מסמכויותיו למוסדות אחרים. אולם למרות עבודתו
 הטורה של ד"ר אבידור אנו נראה את כל המורים שתגייסים ביום
 25 בינואר 1951 ומתבטלים, ויהיה בזה משום הרט גטור לעבודתנו.

ד"ר אבידור:
 שר החינוך
 מטעם משרד החינוך
 בחוק, כי במקרה זה יש צורך בדירקטיבות שלמסעלה, ואם שר החינוך לא
 יצליח - לא תעבורנה ועדות שונות.
 אשר לגיוס לעתודות - יכול שר החינוך
 לפנות לשר הבטחון להפעיל את התיקון

ד. רפז:
 שר החינוך והתרבות
 להסתדר על ידי טיפול ישיר - אין צורך בוועדה כזו.
 ענין הקמת ועדה בין-משרדית - זה
 ענין לשבוע ימים, ואם הדבר יוכל

היו"ר ש. פרסיץ:
 בצטיבה הקודמת, בטעה שדנו על המעברות,
 הבענו את התמטרותנו שישיות הועדה
 נדחות מטבוע לשבוע, ואין הטר יכול להסתמף בישיבות הועדה מסיבות
 בלתי תלויות בו, הדבר פוגע במידה מטייטת בעבודת הועדה, אני מקלמ
 שהטר ימטיך להסתמף בישיבות הועדה. בישיבה באה אנו מסטינים בדיון
 על עניני המעברות ועל ביצוע חוק חינוך חובה במעברות וכל הטאלות
 הכרוכות בבעיה זו.

ד. רפז:
 שר החינוך והתרבות
 מהי נקודת הכוונד בבירור שלכם? היית
 רוצה לקבל ניטוח סדוייק של השאלה?

ועדת החינוך
16.1.1951

טב/אט

י. גורי:
בישיבה הקודמת התפתחה שיחה על ענין המעברות לאחר הביקור שערכה הועדה במקומות טובים. השיחה לא הסתיימה, ובהמשך השיחה יעיר כל אחד את הערותיו.

היו"ר ט. פרסיץ:
עלינו לאשר את חברינו לועדת הניר, הכנסת בזמנו החליטה על הקמת ועדה מטרתה לעניני הניר ולעניני בנינו ולעניני בנינו לסנות את חברינו. אנו צריכים לבחור ב-3 חברים. הוחלט שחבר אחד יהיה מסייעת מפלגת פועלי ארץ-ישראל, חבר אחד מסייעת הספרדים, וחבר אחד מהציונים הכלליים. אם יוחלט מסייעת מפלגת פועלי ארץ-ישראל צריכים להיות שני חברים, אזי לא יוכל להשתתף החבר מסייעת הספרדים.

י. גורי:
חבר הכנסת שרי ביקש אותי למסור כי הציעו כסועמדי לועדה המשותפת הזו את חברי הכנסת מועדת החינוך כדלקמן: - חברת הכנסת פרסיץ, חבר הכנסת אלמליח ואותי.

ס ח ל י ט י ם

לאשר את הצעת חבר הכנסת גורי.

ד. רמז:
אני חוזר ומבקש שיו"ר תציין לי, לאור הויכוח שהיה, מה הן הנקודות שדובר עליהן ובאיזה פרטים מתענינת הועדה, על מנת שאדע על מה דובר, ואוכל להשיב מלחמה טערה.

ד. כגן:
אני רוצה לבקש שיו"ר הועדה להעמיד לטור היום של הישיבה הנבאה את ענין אני רואה שאלה זו כחסורה מאד ואלינו החינוך במעברות ביטוי הקיץ. להתחיל כבר עתה לטפל בה.

א. רוזיאל-נאור:
אני מציעה שהשר יקבל את הפרטיכולים שבהם דנו על ענין המעברות, ויראה את הנקודות שנגענו בהן.

היו"ר ט. פרסיץ:
הועדה אינה מוסד הפונה פטאילתות לשר, אלא היא מעמידה שאלה פתטיסט לבירור, ומבקשת לטמוע את חוות דעת חברי הועדה. הועדה מוסיפה את השר להשתתף בישיבותיה, הרשות בידי השר לתת את תשובתו על כל מה שנאמר ואת הדרכתו לטובת הענין, ואם אין הוא מוכן לזה, הוא יכול גם שלא להשתתף בוויכוח. לכן אינני מבינה את פנייתו של השר, אנו קבענו ללמוד את בעיית המעברות ולשם כך גם בקרנו במעברות כדי שנוכל לקנות רשמים ולברר את הדברים הטעונים בירור ושיקול דעת. אנו מסייכים בדיון זה והיינו רוצים מאד שגם השר ישתתף בדיון מאחר שגם לא יש רשמים מלא, היינו רוצים לדעת מה חושב הוא על כל הבעיה הזו.

ד. רמז:
נדמה לי, כי בקשתי היתה צנועה מדי, לטעמי אינפורטציה בקשתי לדעת על מה דובר בוויכוח זה. לא ידעתי, כי החברים חזרו והביעו את דעתם, אין לי דבר נגד ויכוח זה, להיפך אני בעד ויכוח זה. אולם הייתי מבקש שועדה בכנסת תנהג להציג שאלה לבירור בצורה מוגדרת ביותר ולהגיע למסקנה מדוייקת, כי יש בזה כדי להועיל למהלך העבודה,

טז/טז

ועדת החינוך
16.1.1951

ד. רטז:
שר החינוך והתרבות
שתתיה יותר-וריה.

ישר לבקשתי הצנועה לדעת על טה טדובר
בוועדה - תבינו, כי העניינים חדשים, משבילי, וכאשר אני יודע על
טה טדברייט, אני קורא את האנשים המספלים באותן השאלות ואז אני
יכול להסתמך באופן פעיל בעבודה ולהניח את דעת החברים. אני יודע
שישנם דברים שאני חייב להתכוון וללמוד אותם. אני עוסק בסדה
חדש וחשוב, יתכן שכולם יודעים יותר ממני ואיני יכול לדעת על
כל הדברים שעתידיים לעלות על הולחן. לכן בקשתי שתיתן לי
האפשרות להתכוון לבעיה זו, כי לא מוסיף לכם בוכחות אשר אם הוא
לא מכיר את העניינים ואם השאלה אינה מוגדרת בצורה מספיקה.

כן אני מבקש לדעת תמיד טראש את
טדר היות של הועדה, כעבוע ימים לפני טועד הישיבה כדי שאדע טהו
הענין שעליו ידובר.

היו"ר ג. פרטיץ:
זה ארבע שבועות טמונח אצל השר
טדר היות של ישיבות הועדה והסעיפים
שהועמדו לסדר-היות הוגדרו בצורה ברורה לסדי. אני בקשתי שטטרד
החינוך יקבע לנו שורה של טרציים לעניינים טטוימים. ד"ר בן-יבודה
טרט קבל את הטכתב בטטרדו, הבאתי לתשומת לבו את העתק הטכתב.
אשר לענין הטענות - יכול השר לקבל את הפרטיכל השר בטעלת
הטענות.

י. גורי:
במידה שהדבר נוגע לי כחבר הועדה,
אני יכול להיות שותף להבאת טשאלה
שהשר יסתמך בישיבותינו. אולם בטשך כל הזמן. תתף אתנו בא-כוח
השר, טטוט שהשר אינו יכול להסתמך, וכך טקובל הדבר גם ביחס לשרים
אחרים. אולם אינני יכול להביע את התטרטרותי על אי השתתפותו של
השר, אני יכול רק להביע טשאלה שהוא יסתמך.

היו"ר ג. פרטיץ:
אני מאטערט -חבר הכנסת לא היה נוכח
בישיבות לנו, בטעה שאטרנו זאת,
ידוע גם לו וגם לנו שאנו עובדים טתוך הבנה רבה עם ד"ר בן-יהודה,
אזילט עם חבר הכנסת גורי אשר, כי טנן בעיות שעל השר לקבוע את
עם מו לגביהן. על לן אנו טבקשים טידי פעם בפעם שהשר יסתמך
בישיבותינו.

ד. רטז:
שר החינוך והתרבות
אני חוזר וטבקש שתטדירו את שיטת
העבודה בוועדה שתתן לי אפשרות להתכוון
לטדר היות של ישיבת הועדה, דבר זה יעזור לענין במידה רבה.

הישיבה נבעלה בטעה 13.55.